

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 17 marca 2020 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi oddalił wnioszek Miasta Ł. – Domu Pomocy Społecznej w Ł. przy ul.(...) przy udziale A. K. i T. K. o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu

Sąd Rejonowy oparł swoje rozstrzygnięcie na ustaleniach, że F. K. był mieszkańcem Domu Pomocy Społecznej w Ł. przy ul.(...). Zmarł w dniu 21 listopada 2003 roku.

W depozycie Domu Pomocy Społecznej w Ł. po zmarłym F. K. pozostała kwota 407,54 zł.

Od dnia 27 kwietnia 2011 roku przez okres 6 miesięcy na tablicy ogłoszeń Domu Pomocy Społecznej w Ł. zostało wywieszane ogłoszenie wzywające spadkobierców F. K. do odbioru depozytu po przedłożeniu przez nich prawomocnego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku lub aktu poświadczenia dziedziczenia, z pouczeniem, że niepodjęcie przez spadkobierców depozytu w terminie 3 lat od daty zawiadomienia spowoduje, że depozyt przejdzie na własność Skarbu Państwa.

Na wniosek Domu Pomocy Społecznej w Ł. Urząd Miasta Ł. poinformował, że w rejestrze Miasta Ł. ustalono dzieci F. K. A. K. i T. K. oraz, że żona F. J. K. zmarła w dniu 14 lutego 2004 roku.

Dom Pomocy Społecznej w Ł. skierował do A. K. i T. K. informacje o kwocie pieniężnej pozostającej w depozycie, która stanowi masę spadkową i może być wypłacona na podstawie prawomocnego wyroku sądowego lub aktu poświadczenia notarialnego

Sąd Rejonowy w rozważaniach prawnych wskazał, że stosownie do treści art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o likwidacji niepojętych depozytów (Dz.U. 2006, nr 208, poz. 1537 z późn. zm.) likwidacja niepojętego depozytu z mocy prawa następuje w razie niepodjęcia depozytu przez uprawnionego, mimo upływu terminu do jego odbioru. Termin do odbioru depozytu wynosi 3 lata od dnia doręczenia wezwania do odbioru uprawnionemu. Likwidacją niepodjętego depozytu jest przejście praw do tego depozytu na rzecz Skarbu Państwa (art.2 pkt 3 ustawy).

Według art. 1 ustawy, ustawa ta reguluje zasady i tryb likwidacji niepodjętych depozytów znajdujących się w dyspozycji jednostek sektora finansów publicznych. Zgodnie z art. 2 pkt 2 u.l.n.d., jednostką sektora finansów publicznych jest jednostka wymieniona w art. 9 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz.1870 ze zm.; dalej: „u.f.p.”), m.in. samorządowy zakład budżetowy (art. 9 pkt 4 u.f.p.). Nie budzi zatem wątpliwości, że dom pomocy społecznej, utworzony przez jednostkę samorządu terytorialnego, działa w formie tzw. zakładu publicznego (administracyjnego), czyli określonego w art. 14 pkt 7a u.f.p. samorządowego zakładu budżetowego. Oznacza to, że przepisy ustawy o likwidacji niepodjętych depozytów stosuje się także do depozytów przechowywanych w domu pomocy społecznej. Uprawnienie takiego domu pomocy społecznej do przechowywania depozytów wynika z § 5 ust. 1 pkt 3 lit. h rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej (Dz.U. z 2012 r., poz. 964 ze zm.), w którym wskazano, że dom pomocy społecznej, świadczy usługi wspomagające, polegające m.in. na zapewnieniu bezpiecznego przechowywania środków pieniężnych i przedmiotów wartościowych.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 u.l.n.d., przechowujący depozyt jest obowiązany wezwać uprawnionego do odbioru depozytu w terminie, o którym mowa w art. 4 ust.2 u.l.n.d. (tj. w terminie 3 lat od dnia doręczenia wezwania do odbioru uprawnionemu lub wezwania dokonanego przez jego wywieszenie na tablicy informacyjnej w siedzibie przechowującego depozyt na okres 6 miesięcy -

art. 6 ust.5 u.l.n.d.), oraz pouczyć go o skutkach jego niepodjęcia. W wypadku zaś gdy uprawniony nie jest znany albo nie jest możliwe ustalenie jego miejsca zamieszkania albo siedziby na podstawie ewidencji, rejestrów lub zbiorów danych, wezwanie do odbioru może nastąpić po upływie 3 lat od dnia złożenia przedmiotu do depozytu (art. 6 ust. 5 u.l.n.d.).

W przedmiotowej sprawie uprawniony do odbioru depozytu F. K. zmarł po jego złożeniu.

Jeżeli między złożeniem depozytu a wniesieniem wniosku o likwidację depozytu doszło do zmiany osoby uprawnionej do jego odbioru, to we wniosku o stwierdzenie likwidacji depozytu należy wskazać podmiot aktualnie uprawniony. To na przechowującym spoczywa szczególny obowiązek ustalenia osoby uprawnionej do odebrania depozytu, gdyż można zakładać, że taka osoba może nie wiedzieć o istnieniu depozytu pozasądowego.

Przesłanką skutecznego stwierdzenia likwidacji depozytu jest ustalenie, że osoba uprawniona miała w ogóle możliwość jego odebrania. Zgodnie zaś z art. 6 ust. 2 u.l.n.d., wezwanie do odbioru depozytu powinno nastąpić niezwłocznie po jego złożeniu lub uzyskaniu wiadomości o wystąpieniu okoliczności, która umożliwia odebranie tego depozytu. W sytuacji gdy przyczyną niepodjęcia depozytu była śmierć deponenta, niezbędne jest zawiadomienie jego spadkobierców o tym zdarzeniu. W sytuacji bowiem, gdy przedmiot depozytu stanowi prawo majątkowe, które wchodzi w skład spadku, uprawniony do jego odbioru jest spadkobierca zmarłego. Należy zatem przyjąć, że wydanie depozytu po śmierci może nastąpić tylko na podstawie orzeczenia o stwierdzeniu nabycia spadku lub poświadczenia dziedziczenia. Świadomość tego ma niewątpliwie wnioskodawca, który w ogłoszeniu wywieszonym w swojej siedzibie zaznaczył, że wydanie depozytu nastąpi po złożeniu przez spadkobierców zmarłej postanowienia sądu lub aktu poświadczenia dziedziczenia.

Konsekwencją takiego stanowiska jest przyjęcie, że osobami uprawnionymi również w rozumieniu art. 6 u.l.n.d. są jedynie spadkobiercy. Pogląd taki wyraził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 15 września 2017 roku sygn. akt III CZP 39/17 (Lex nr 2370772).

W rozpoznawanej sprawie wnioskodawca nie ustalił spadkobierców F. K. czyli osób aktualnie uprawnionych. Postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku nie zostało przeprowadzone. (Wnioskodawca mógł też złożyć przedmiot świadczenia do depozytu sądowego na podstawie art.467 pkt 1 k.c.). W tym stanie rzeczy wezwanie do odbioru depozytu dokonane w trybie art. 6 ust. 5 u.l.n.d. ani skierowanie pisma do córek zmarłego, których prawa do spadku nie zostały stwierdzone, nie może być uznane za skuteczne.

W konsekwencji osoba uprawniona nie została wezwana i tym samym nie miała możliwość odebrania depozytu. Przesłanka stwierdzenia likwidacji depozytu określona w art.4 ustawy nie została spełniona, co skutkuje oddaleniem wniosku.

Apelację od powyższego postanowienia złożył wnioskodawca, który zaskarżył je w całości. Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił:

- naruszenie art. 693¹⁹ §1 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku o stwierdzenie likwidacji depozytu pomimo spełnienia przesłanek ustawowych do stwierdzenia likwidacji;
- naruszenie art. 6 ust. 1-3 ustawy z dnia 18 października 2006r. o likwidacji niepodjętych depozytów poprzez przyjęcie, że dla stwierdzenia likwidacji depozytu konieczne jest ustalenie spadkobierców, a następnie wezwanie ich do odbioru depozytu;
- naruszenie art. 6 ust.5 ustawy o likwidacji niepodjętych depozytów poprzez jego niezastosowanie.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja jest niezasadna i podlega oddaleniu. Niezasadny jest zarzut naruszenia art. 693¹⁹ § 1 k.p.c.. Przepis ten określa wymogi, jakie powinien spełniać wniosek o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu. Kodeks wymaga wskazania we wniosku: okoliczności, w których nastąpiło złożenie do depozytu, dokładnego określenia depozytu podlegającego likwidacji, a także osoby, która jest uprawniona do odbioru depozytu. Powyższe wymogi traktowane są jako wymogi formalne. Wnioskodawca we wniosku nie wskazał osób uprawnianych do odbioru depozytu, w pozostałym zakresie wymogi formalne wniosku zostały spełnione. Uwzględnienie zaś wniosku o likwidację niepodjętego depozytu zostało uzależnione od podjęcia przez przechowawcę określonych czynności mających na celu ustalenie uprawnionego (art. 693¹⁹ § 2 k.p.c.). W sytuacji, gdy nie jest znana osoba uprawniona do odbioru depozytu lub nie jest znane jej miejsce zamieszkania lub siedziba, uwzględnienie wniosku o likwidację depozytu jest uzależnione od podjęcia przez wnioskodawcę określonych czynności mających na celu ustalenie uprawnionego. Wymóg ten dotyczy podjęcia w miarę prostych czynności, które mogłyby służyć ustaleniu spadkobierców zmarłego deponenta. Są one określone m.in. w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 18 października 2006 r. (Dz.U. 2009 Nr 157, poz.1241 z póź. zm.) o likwidacji niepodjętych depozytów i dotyczą wystąpienia do organu prowadzącego właściwą ewidencję, rejestr lub zbiór danych o udzielenie informacji w sytuacji, gdy nie jest znane miejsce zamieszkania lub siedziby uprawnionego. W niniejszej sprawie występuje szczególna sytuacja, gdyż uprawniony do odebrania depozytu (F. K.), będący jednocześnie deponentem, zmarł po jego złożeniu i ta okoliczność stała się podstawą obowiązku przechowawcy do zwrotu depozytu osobie uprawnionej. Jeżeli między złożeniem depozytu a wniesieniem wniosku o likwidację depozytu doszło do zmiany osoby uprawnionej do jego odbioru, to we wniosku o stwierdzenie likwidacji depozytu należy wskazać podmiot aktualnie uprawniony. Oznacza to także, że zarówno na przechowującym spoczywa szczególny obowiązek ustalenia osoby uprawnionej do odebrania depozytu, gdyż można zakładać, że taka osoba może nie wiedzieć o istnieniu depozytu pozasądowego.

Przesłanką skutecznego stwierdzenia likwidacji depozytu jest ustalenie, że osoba uprawniona miała w ogóle możliwość jego odebrania. Zgodnie zaś z art. 6 ust. 2 ustawy o likwidacji niepodjętych depozytów wezwanie do odbioru depozytu powinno nastąpić niezwłocznie po jego złożeniu lub uzyskaniu wiadomości o wystąpieniu okoliczności, która umożliwia odebranie tego depozytu. W sytuacji gdy przyczyną podjęcia depozytu była śmierć deponenta, niezbędne jest zawiadomienie jego spadkobierców o tym zdarzeniu. W niniejszej sprawie wnioskodawca nie wezwał spadkobierców zmarłego F. K. do odbioru depozytu zmarłego, a jedynie pismem z dnia 14.06.2016r. poinformował zgodnie z podjętymi przez siebie ustaleniami córki zmarłego, że na koncie depozytowym Domu Pomocy Społecznej pozostaje kwota po zmarłym F. K.. Ponadto poinformował córki, że kwota ta może być wypłacona po na podstawie prawomocnego wyroku sądowego lub aktu poświadczenia notarialnego. Wnioskodawca uprzednio nie ustalił czy są one spadkobiercami uprawnionym do odebrania depozytu. Wnioskodawca skoro zobowiązał córki zmarłego F. K. do wykazania orzeczeniem Sądu lub aktem poświadczenia dziedziczenia, że są spadkobiercami po zmarłym ojcu, to miał świadomość, że to spadkobierca powinien być wezwany do odbioru depozytu. Przechowawca depozytu powinien wykazać się w tym zakresie niezbędną starannością, gdyż w przeciwnym razie nie można uznać, że upłynął termin określony w art. 4 ust. 2 ustawy o likwidacji niepodjętych depozytów. Tymczasem działanie domu pomocy społecznej było w niniejszej sprawie niespójne. Mimo doręczenia wezwania córkom zmarłego, które zapewne uznano za osoby uprawnione do odbioru depozytu, wcześniej w 2011r. na podstawie art. 6 ust. 5 powyżej cytowanej ustawy dokonano także wezwania do odbioru depozytu przez wywieszenie wezwania na tablicy informacyjnej. Zrobiono w niniejszej sprawie odwrotnie od wymaganej

kolejności. Ten ostatni przepis ma zastosowanie jedynie w razie braku możliwości doręczenia wezwania do odbioru depozytu lub nieustalenia uprawnionego. Dopiero więc gdy uzna się, że osoba, której doręczono wezwanie, nie jest osobą uprawnioną, można rozważać kwestię skutków zastosowania art. 6 ust. 5 ustawy o likwidacji niepodjętych depozytów. Tym samym Sąd Rejonowy nie naruszył art. 6 ust. 5 powyżej cytowanej ustawy poprzez jego niezastosowanie, bowiem dokonanie wezwania przez wywieszenie na tablicy informacyjnej było w świetle okoliczności sprawy nieskuteczne.

W sytuacji gdy przedmiot depozytu stanowi prawo majątkowe, które wchodzi w skład spadku, uprawnionym do jego odbioru jest spadkobierca zmarłego. W postępowaniu o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu sąd nie opiera się bowiem tylko na twierdzeniach wnioskodawcy, że prawo do odbioru przysługuje wskazanemu uprawnionemu, ale jest obowiązany ustalić, kto jest tą osobą, a więc kto jest spadkobiercą. Należy przyjąć, że wydanie depozytu po śmierci może nastąpić tylko na podstawie orzeczenia o stwierdzeniu nabycia spadku lub poświadczenia dziedziczenia. Sformułowania przytoczonych przepisów stanowią zatem potwierdzenie ogólnej reguły, że osobami uprawnionymi również w rozumieniu art. 6 ustawy o likwidacji niepodjętych depozytów są jedynie spadkobiercy.

Tym samym niezasadny jest zarzut naruszenia art. 6 ust. 1-3 ustawy o likwidacji niepodjętych depozytów poprzez przyjęcie, że dla stwierdzenia likwidacji depozytu konieczne jest ustalenie spadkobierców, a następnie wezwanie ich do odbioru depozytu. Uwzględnienie wniosku zostało uzależnione od podjęcia przez przechowawcę określonych czynności mających na celu ustalenie uprawnionego (art. 693¹⁹ § 2 k.p.c.). Skoro wnioskodawca nie wykonał tych czynności wniosek podlegał oddaleniu. Niewątpliwie istotną czynnością mogłoby być wystąpienie przez wnioskodawcę do sądu z wnioskiem o stwierdzenie nabycia spadku. Nie można też wykluczyć wystąpienia z wnioskiem o złożenie przedmiotu do depozytu sądowego, skoro przechowawca jest obowiązany zwrócić przedmiot depozytu spadkobiercom zmarłego deponenta.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy oddalił apelację, jako bezzasadną na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c.